

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi
Sayı 2 (2004), 181-199

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEKLERİNİN GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE NORM ÇALIŞMASI

Hatice ERGİN(*)

ÖZET

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının iletişim becerilerini hangi değişkenlerin etkilediğini belirlemek, okul öncesi dönem çocuklarının iletişim beceri düzeylerini ölçmek için duyguları tanıma, göz kontağı kurma, dinleme ve duyguları ifade etme olmak üzere dört iletişim beceri alanını içeren ölçeklerin geçerlik, güvenirlik ve norm çalışmasını yapmak amaçlanmıştır. Araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının iletişim becerilerini ölçmek amacı ile "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi"nin geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonucunda testlerin, yaşları 5 yaş;6 ay ile 6 yaş;5 ay arasında değişen çocuklar için kullanılabilir nitelikte olduğu görülmüştür. Yaş ve cinsiyet değişkenleri ile "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna karşın okul öncesi kuruma devam etme durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu ve ailenin ekonomik durumu değişkenleri ile "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler:Okul Öncesi, Duyguları Tanıma, Duyguları İfade Etme, Dinleme, Göz Kontağı Kurma

ABSTRACT

This study aims to determine the variables affecting communication skills and to test validity, reliability and norm study of the four communication skills of understanding emotions, establishing eye contact, listening and expressing emotions in order to measure the communication skills levels of preschool children. In the course of the study, "Test on Understanding Emotions", Test on Establishing Eye Contact", "Listening Test" and "Expressing Emotions Test" were administered to the subjects and validity, reliability and norm study of the tests were completed. As a result of the validity and reliability studies, it has been apparent that the tests were effective with children whose ages range between five years and six months to six years and

(*)İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

five months. Results have also revealed that variables of age and gender do not indicate a correlation with the scores attained on "Test on Understanding Emotions", Test on Establishing Eye Contact", "Listening Test" and "Expressing Emotions Test". On the other hand, it can be seen that the state of attending the preschool institute, the education level of the mother and the father and the financial status of the family variables and the scores yielded by the "Expressing Emotions Test" have a significant correlation.

Keywords: *Preschool, Understanding Emotions, Listening, Establishing Eye Contact, Expressing Emotions.*

Çocuklar, doğumdan itibaren bazen ağlayarak, bazen kollarını uzatarak, bazen yüz ifadelerini değiştirerek, daha sonra sözcükler aracılığı ile ve bunların dışında daha birçok yolu kullanarak iletişim kurmaya çalışırlar. Uzmanlara göre iletişim, kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür (Özer, 1995). Bu becerinin temeli, diğer gelişim alanlarında olduğu gibi okul öncesi yıllarda atıldığında gelişimin çok daha hızlı olacağı bilinmektedir. Çünkü Yavuzer (1997)'in de belirttiği gibi 0-6 yaş arası, çocuk gelişiminin hızla yönlendiği kritik yıllardır. Bu erken gelişim yıllarında temeli atılan beden gelişimi, psiko-sosyal gelişim ve kişilik yapısının, ileri yaşlarda yön değiştirmekten çok aynı yönde gelişme şansı daha yüksektir.

Bilir, Arı, Gönen, Üstün ve Pekçağlayan (1998)'a göre, çocuklar doğumdan itibaren çevrelerinde oluşan sesleri algılamaya ve içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dilin temel yapısını kazanmaya başlamaktadırlar. Daha ileriki yaşlarda ise dili, kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevrelerindeki bireylerle iletişim kurmaya yönelmektedirler. Kurulacak bu iletişimin sağlıklı ve olumlu bir temele dayanması ise okul öncesi dönemde geçirilecek deneyimlere bağlıdır.

İletişim becerileri gelişmiş çocukların, yaşlıları tarafından daha kolay kabul edildiği, sosyal mesafeyi daha kolay ayarlayabildikleri tespit edilmiştir. Yine araştırma sonuçlarına göre bazı çocuklar arkadaşlarının niyetlerini yanlış anlayabildiği için saldırgan bir tutum sergileyebilmektedirler. Cole ve ark. (1994)'na göre duyguları sözle ifade edebilme, çocukların duygularını başarılı ve uygun bir şekilde düzenlemelerinin bir yolu olarak kabul edilmektedir. Çünkü araştırmalar daha fazla saldırganlık gösteren çocukların duyguları düzenlemede daha fazla güçlük yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, araştırmalar saldırgan çocukların olmayanlara göre kızgınlık duygusunu sözel olarak daha az ifade ettiklerini, belirli bir duygunun nedenlerini tanımlamada daha az duyarlı olduklarını ve deneyimlerden daha az yararlandıklarını ortaya koymaktadır (Akt:Bohnert, Crnic ve Lim, 2003).

Sroufe, Cooper, Dehart ve Marshall (1996)'a göre okul öncesi dönemde, çocuklar duygularını yönetmeye ve kontrol etmeye başlarlar. Bu

durum onların kırıklığa karşı toleransını arttırmaktadır. Duyguları düzenleme becerisi 2 yaş civarında gelişmeye başlamakta ve okul öncesi dönem boyunca artmaktadır. Duyguları anlama konusunda beceri sahibi olan çocuklar ise akranları tarafından daha sevilir olarak algılanabilmektedirler (Gander ve Gardiner 1998; Yıldırım-Doğru, 1999; Sayıl, 2001). Astrida ve Russ (1999) diğer insanların duygularını tam ve doğru tanımlamanın sosyal ilişkileri ve empatik duyarlılığı geliştirebildiğini ifade etmişlerdir. Sroufe ve ark. (1996) duygularını kontrol etme becerisini kazanan çocukların, engellenmelerine rağmen bağırma veya hiddet davranışları gösterme yerine daha yapıcı çözümler üretmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu becerinin sadece arkadaş ilişkilerini değil aynı zamanda ebeveyn-çocuk iletişimini de olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Ülkemizde iletişim becerilerini geliştirmek amacı ile ilköğretim öğrencileri, lise öğrencileri, üniversite öğrencileri ve yetişkinlere verilen eğitimin etkili olduğuna ilişkin (Coşkuner, 1994; Abacı, 1995; Çam, 1997; Yüksel-Şahin, 1997; Öner-Koruklu, 1998; Şahin, 1999) araştırmalar mevcuttur. Yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi dönemde çocuklara verilen iletişim becerisi programlarının etkili olduğu görülmüştür (Taharally, 1991; Callaghan, 2000; Garton ve Pratt, 2001). Ancak okul öncesi dönem çocuklarına iletişim becerilerini kazandırabilmek için, öncelikle bu dönem çocuklarının iletişim beceri düzeylerinin saptanması gerekmektedir. Söz konusu ihtiyacı karşılamak bu araştırmada

1.Okul öncesi dönem çocuklarının farklı iletişim becerilerini belirlemek için ölçme araçlarının geçerlik, güvenirlik ve norm çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır.

2.İletişim becerisi eğitimi almayan 188 okul öncesi dönem çocuğunun iletişim beceri düzeyi ile yaş, cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, okul öncesi kurumdan yararlanma durumu ve ailenin ekonomik düzeyi ile ilgili karşılaştırmalar yapılmıştır. İletişim becerilerinin gelişiminin eğitim dışında hangi değişkenlerle ilişkili olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.Yöntem

1.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, bir ölçeğin belli bir yaş grubu için normlarının saptanmasına yer verdiği için "Betimsel Araştırma" modeline girmekte, aynı zamanda farklı grupları birtakım değişkenlere göre karşılaştırdığı için "Nedensel Karşılaştırma Araştırması" modeline girmektedir.

1.2 Verilerin Toplanması

Araştırma, iki çalışmayı kapsamaktadır. Birinci çalışmada okul öncesi çocukların iletişim becerilerini ölçebilecek testlerin geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması yapılmıştır. İkinci çalışmada ise geçerlik, güvenirlik ve norm çalışmaları yapılan testler, iletişim becerilerinin gelişiminin hangi değişkenlerle ilişkili olduğu tespit etmek amacı ile yaşları 5 yaş;6 ay ile 6 yaş;5 ay arasında değişen 188 çocuğa tekrar uygulanmıştır. Araştırmada, iletişim becerisi eğitimi almamış ve rastgele seçilmiş olan 188 okul öncesi dönem çocuğunun iletişim beceri düzeyi ile yaş, cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, okul öncesi kurumdan yararlanma durumu ve ailenin ekonomik düzeyi ile ilgili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Çalışmaya okul öncesi dönem çocuklarının hangi iletişim becerilerinin ölçülebileceğine ilişkin literatür taraması ile başlanmıştır. Doğumdan itibaren çocuklarda hangi iletişim becerilerinin geliştiği, hangi duyguların geliştiği, yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak incelenmiştir (Bee, 1995; Berk, 1997; Öğülmüş, 2001; Sayıl, 2001; Sullivan, 2003). Bu araştırmanın sonucunda; duyguları tanıma, duyguları ifade etme, göz kontağı kurma ve dinleme olmak üzere dört iletişim becerisinin okul öncesi dönem çocuklarında geliştirilebileceği görülmüştür. Bu dört iletişim becerisini ölçmek üzere "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi"nin güvenirlik, geçerlik ve norm çalışmalarına başlanmıştır. Testlerin güvenirlik ve geçerlik çalışmalarını gerçekleştirmek için ölçekler, okul öncesi kuruma devam eden ve herhangi bir okul öncesi kuruma devam etmeyen, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrede yetişmiş, yaşları 5 yaş;6 ay-6 yaş;5 ay arasında değişen 130 çocuğa uygulanmıştır. Norm çalışması, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrede yetişmiş, yaşları 5 yaş;6 ay-6 yaş;5 ay arasında değişen 236 çocuktan elde edilen sonuçlara dayanarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan çocuklar random yoluyla seçilmiştir.

1.3 Verilerin Çözümü

Testin güvenirlik çalışması için, test-tekrar test yöntemi, iç tutarlılık katsayıları, madde analizi işlemleri ve alt ölçekler arasındaki korelasyon incelenmiştir. Her bir test için elde edilen sonuçlara dayalı olarak üç tane ayrı iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Önce her bir sorunun varyansına dayalı olarak hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. Sonra Spearman-Brown ve Guttman katsayılarını bulmak için bir testi iki yarıya ayırma yöntemi kullanılmıştır. Testin güvenirlik katsayılarının belirlenmesinden sonra madde analiz işlemlerine geçilmiştir. Test toplamını oluşturan maddelerin madde analiz işlemleri için önce madde-toplam ve madde -kalan değerleri bulunmuştur. Bir testin içinde kalabilecek bir maddenin testten alınan toplam puan ile korelasyonunun istatistiksel açıdan anlamlı olması bek-

lenmiştir. Ayrıca toplam test için madde ayırdedicilik indeksleri hesaplanmıştır. 130 çocuğun test toplam puanları en üst puandan en düşük puana doğru sıralanmıştır. Daha sonra yüksek puan alan %27'lik çocuk ile en düşük puan alan %27'lik çocuk gruptan alınarak bunlar için ayrı bir dosya düzenlenmiştir. Bu iki grubun, her bir soru maddesi için aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan ilişkisiz grup t testi yapılmıştır. Testte kalacak maddelerin t değerlerinin istatistiksel açıdan en az 0,05 düzeyinde anlamlı sonuç vermesi beklenmiştir. Testlerin geçerliğine, kapsam geçerliği yöntemi ile bakılmıştır. Her testin, son hali en az doktora düzeyinde eğitim almış 5 uzman kişiye verilmiştir. Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışları ne düzeyde ölçüp ölçmediğini ve yönergelerin okul öncesi dönem çocukları için uygun olup olmadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların %70'nin kabul ettikleri maddeler teste alınmıştır. Norm çalışması için önce testlerin merkezi eğilim ve dağılım ölçüleri sonra da her bir test için ham puanlara karşılık gelen standart puanlar hesaplanmıştır. Demografik özelliklere ilişkin verilerin analizinde ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

1.4 Veri Toplama Araçları

1.4.1 Duygulan Tanıma Testi

Bu test Bruce ve ark. (2000) tarafından 3-12 yaş arasındaki çocukların yüz ifadeleri yolu ile duyguları tanıma becerilerini ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. "Duygulan Tanıma Testi" üç farklı uygulamayı içermektedir. Çocuklara ilk önce İfade-çifti (Exp pair) maddeleri verilir. Çocuktan söylenen yüz ifadesine sahip resmi göstermesi istenir. Örneğin; "Bu iki yüzden hangisi üzgün" yönergesi verilir ve çocuğun üzgün yüzü göstermesi beklenir. İfade-çifti maddelerini, İfade Eşleme.Çocuk (Exp match.child) maddeleri ardından da yetişkinlerin yüz ifadelerini yansıtan İfade Eşleme Yetişkin (Exp match.adult) maddeleri izlemektedir. Hem İfade Eşleme.Çocuk hem de İfade Eşleme.Yetişkin testlerinde çocuğa "Aşağıdaki iki resimden hangisi, yukarıdaki çocuk veya yetişkin ile aynı duyguyu hissetmektedir." yönergesi verilir. Bu maddelerin başlangıcında, çocuklara ne yapmaları gerektiğini açıklamak için testi yapan kişi tarafından kullanılacak örnek bir uygulama vardır. İfade Eşleme.Yetişkin testi ile İfade Eşleme.Çocuk testi birbirine benzerdir. Fakat İfade Eşleme.Yetişkin testinde örnek uygulama yoktur. İfade Eşleme.Yetişkin testinde yetişkin yüz ifadeleri kullanılmıştır. Her doğru cevap için "1" puan verilmektedir. "Duygulan Tanıma Testi" için yapılan pilot çalışmanın sonucunda, testte kalan toplam madde sayısı 19 olmuştur.

1.4.2 Göz Konağı Kurma Testi

Bu test Bruce ve ark. (2000) tarafından 3-12 yaş arasındaki çocukların göz konağı kurabilme becerilerini ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. "Duygulan Tanıma Testi"nde olduğu gibi üç uygulamayı içermektedir. Çocuk-

lara ilk önce Bakış-çifti (Gazepair) maddeleri sonra Bakış Eşleme.45 (Gazematch.45) maddeleri ve son olarak Bakış Eşleme.10 (Gazematch.10) maddeleri verilmektedir.

Bakış-çifti testinde, çocuğa "Bu çocuklardan hangisi sana bakıyor, göster" yönergesi verilir. Bu teste başlamadan önce "bakmak" hakkında çocukla konuşmak yararlı olabilir. Çocuğa şöyle bir açıklama yapılabilir. "Biliyorsun ki birisine iki şekilde bakabilirsin. Ya başın ve gözlerin şu şekilde (Tam yüzünüz dönük olacak şekilde) ya da sadece gözlerinizle (Başınızı 3/4 görüntü oluşturacak şekilde çevirin ve bu arada gözlerinizi de çocuğu görecektir şekilde çevirin) önemli olan şey gözlerin ne yaptığıdır. Çünkü bunlar kişinin nereye baktığını gösterir."

Bakış Eşleme.45 maddeleri ise eşleştirme yapmayı gerektirmektedir. Bu uygulamada çocuğa "Aşağıdaki çocuklardan hangisi yukarıdaki çocuk ile aynı yöne bakmaktadır, göster" yönergesi verilir. İlk madde deneme yapmak amacı ile verilmektedir. Bakış Eşleme.45 maddelerinin tümünde çocuk yüzleri kullanılmıştır. Bakış Eşleme.10 maddelerinde ise bir yetişkin erkeğin yüzü kullanılmıştır. Göz ve başın hareket ettirilme açısı Gazematch.45 maddelerindeki kadar belirgin değildir. Göz ve başın hareket ettirilme açısı bu maddelerde sadece 10 derecedir. Her doğru cevap için çocuğa "1" puan verilmektedir. "Göz Konağı Kurma Testi" ile ilgili yapılan pilot çalışmanın sonucunda 27 madde testte kalmıştır.

1.4.3 Dinleme Testi

Bu test Sneddon ve Kent (1996) tarafından bir araştırmada kullanılan harita aktivitesinden (The Map Task) yola çıkılarak geliştirilmiştir. Bu çalışmaya 6 yaş grubundan (5 yaş 8 ay-6 yaş 7 ay) 20 çocuk ile 11 yaş grubundan (10 yaş 3 ay-11 yaş 2 ay) 24 çocuk katılmıştır. Haritanın üzerine farklı resimler (Göl, kuşlar, ev, orman, inekler, kilise, karavan, deniz, gemi, ağaç, kulübe) değişik konumlarda yerleştirilmiştir. Çocuğa "Haritanın üzerinde bazı resimler var. Onların neler olduğunu bana söyle" yönergesi verilir. Böylece harita üzerindeki resimlerin çocuk tarafından tanınıp tanınmadığı anlaşılabilir olur. Daha sonra çocuğa "Şimdi kalemimi al ve beni dinleyerek harita üzerinde sana söylediklerimi çizerek göster" yönergesi verilir. Bu çalışma önce yüz yüze sonra da araya bir bölme koyularak uygulanmıştır.

Yukarıda açıklanan harita aktivitesi, okul öncesi çocukların dinleme becerilerini ölçmek amacı ile yeniden düzenlenmiştir. Harita üzerindeki resimlerin konumları aynı şekilde kalmış ancak bazı resimler ülkemizdeki çocukların daha kolay tanınması için değiştirilmiştir. Yapılan değişikliklerin sonunda üzerinde göl, kuşlar, ev, orman, okul, kale, köpekler, çadır, ağaç, deniz ve bir gemi olmak üzere toplam 11 tane resim bulunan bir harita oluşturulmuştur. Ayrıca başlangıç ve bitiş noktaları "X" işareti ile gösterilmiştir. Test uygulanmaya başlamadan önce çocuğun arasında kavramını bilip bilmediği araştırılmalıdır. Çocuk arasında kavramını bilmiyorsa önce bu kavram öğretilmelidir. Sonra testi uygulamaya başlarken, çocuktan haritanın

üzerindeki resimlerin isimlerini söylemesini ve aynı zamanda her bir resmin ismini söylerken eli ile de göstermesi istenir. Ardından "Şimdi senden bu harita üzerine bir yol çizmeni isteyeceğim. Ancak yolu çizebilmen için beni çok dikkatli dinlemen gerekiyor. Çünkü sadece benim söylediğim yerlerden geçerek bu yolu çizeceksin." denir. Yönergelerin sadece bir kez söyleneceği de belirtildikten sonra çocuğa sıra ile aşağıdaki söylenenleri harita üzerinde çizerek göstermesi istenir.

" Yukarıdaki çarpıdan başla, kuşların altından geç

" sonra kuşlarla evin arasından geç,

" ormanla okulun arasından da geçtikten sonra

" kalenin yanından denizin kıyısına in.

" Şimdi aşağıdaki köpekler ile çadırın arasından geç,

" sonra da çadır ile ağacın arasından geç ve

" tekrar denizin kenarına git. Denizin kıyısına çarpmadan (dokunmadan) kıyı boyunca aşağı doğru in.

" Sonra ağacın yanına git ve ağacın etrafında bir kez dön

" ve ağacın yanındaki çarpının üzerinde dur.

Her doğru çizilen rota için "1" puan verilecektir. Bu bölümden toplam "9" puan elde edilir.

1.4.4 Duyguları İfade Etme Testi

Yıldırım-Doğru (1999) tarafından geliştirilmiş olan bu test, her duygu ile ilgili (Mutlu, üzgün, kızgın, şaşırılmış) 3 soru olmak üzere toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Her duygu ile ilgili birinci sorular çocuklara sorulacaktır. Çocuklar birinci soruyu cevaplayamazsa ikinci ve üçüncü sorular sorulacaktır. Ancak birinci soruyu cevaplayabilirlerse diğer sorular sorulmayacaktır. Yıldırım-Doğru tarafından geliştirilmiş olan bu test temel alınarak soru maddeleri yeniden düzenlenmiş ve araştırmada kullanılmıştır. Soru maddeleri düzenlenirken İ.Ü Çocuklar Evi'nde bulunan 19 çocuğa tek tek "En çok neye şaşırırsın?", "Seni en çok mutlu eden nedir?", "En çok neye kızarsın?", "En çok neye üzülürsün?" soruları sorulmuştur. Aynı zamanda çocukların öğretmenlerine de her bir duygu ile ilgili olarak örneğin; "Çocuklar en çok neye şaşırır?" şeklinde sorular sorulmuştur. Elde edilen cevaplar sınıflandırıldıktan sonra İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Bölümü Öğretim Elemanları tarafından incelenmiştir. Öğretim elemanlarının, önerileri doğrultusunda maddeler düzenlendikten sonra geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Test uygulanırken, maddelerin tümü çocuklara sorulmuştur. Duygular belli bir düzende değil karışık olarak sıralanmıştır. Her soru "1" puan olmak üzere toplam "12" puan üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

2.Bulgular

2.1 "Duyguları Tanıma Testi" ile İlgili Bulgular

"Duygulan Tanıma Testi" ile ilgili önce güvenilirlik sonra geçerlilik ardından da norm çalışmasına ilişkin bulgular verilmiştir.

2.1.1 "Duyguları Tanıma Testi" İçin Güvenirlik Çalışması ile İlgili Bulgular

"Duyguları Tanıma Testi"nin güvenilirlik çalışması için yapılan ilk işlem test-tekrar test tekniğidir. Test-tekrar test çalışması için "Duyguları Tanıma Testi" bir hafta ara ile aynı çocuklara iki kez uygulanmıştır. "Duyguları Tanıma Testi" için yapılan iki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasında istatistiksel açıdan 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, testin güvenilir olduğunu göstermektedir.

"Duygulan Tanıma Testi"nin güvenilirlik çalışması için yapılan bir diğer işlem ise iç tutarlılık katsayılarının belirlenmesidir. "Duyguları Tanıma Testi" için iç tutarlılık katsayıları; Cronbach Alfa Tekniği'ne göre 0,74, Spearman Brown Tekniği'ne göre 0,69, Guttman Tekniği'ne göre ise 0,68 olarak bulunmuştur.

"Duyguları Tanıma Testi" için iç tutarlılık katsayıları belirlendikten sonra madde analiz işlemlerine geçilmiştir. "Duyguları Tanıma Testi" ile ilgili yapılan madde analizi işlemlerinin sonucunda bütün maddelerin istatistiksel açıdan anlamlı sonuç verdiği belirlenmiştir. Bu nedenle hiçbir madde testten çıkarılmamıştır.

Güvenirlik çalışması için yapılan bir başka işlem ise aynı özelliği ölçen iki testin sonuçlarının da istatistiksel açıdan ilişkili olup olmadığının incelenmesidir. Bu amaçla "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" toplamı ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi"nin alt ölçekleri olan "Duyguları Tanıma Testi" ve "Göz Kantağı Kurma Testi" arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Toplamı ile "Duyguları Tanıma Testi ve "Göz Kantağı Kurma Testi" Arasındaki İlişkiler

	n	r	p
Yüz İfadelerini Tanıma Testi -Duyguları Tanıma Testi	130	,685	P<,01
Yüz İfadelerini Tanıma Testi - Göz Kantağı Kurma Testi	130	,908	P<,01
Duyguları Tanıma Testi - Göz Kantağı Kurma Testi	130	,317	P<,01

"Yüz İfadelerini Tanıma Testi" ile "Duygulan Tanıma Testi" ve "Göz Kantağı Kurma Testi" karşılaştırıldığında, testlerin uygulama sonuçları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı ilişki vermesi beklenmiş ve sonuçların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre "Duyguları

Tanıma Testi'nin güvenilir olduğu söylenebilir.

Ayrıca "Duygulan Tanıma Testi" ile araştırmada kullanılan diğer ölçeklerden "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Çünkü bu testlerin ölçtüğü becerilerin, iletişim becerileri ile ilgili olduğu, bu nedenle de bu testler arasındaki ilişkinin anlamlı çıkması beklenmektedir. Elde edilen veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: "Duyguları Tanıma Testi" ile "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" Arasındaki İlişkiler

	Duyguları Tanıma Testi	Dinleme Testi	Duyguları İfade Etme Testi
Duygulan Tanıma Testi	r:1,00	r:,431	r:,357
Dinleme Testi	P<,01	r:1,00	r:,289
Duyguları İfade Etme Testi	P<,01	P<,01	r:1,00

"Duygulan Tanıma Testi" puanları ile "Dinleme Testi" puanları arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,431'dir ve bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır."Duyguları Tanıma Testi" puanları ile "Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanları arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısının ,357 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır.

2.1.2 "Duyguları Tanıma Testi" İçin Geçerlik Çalışması ile İlgili Bulgular

"Duyguları Tanıma Testi"nin geçerliğine, kapsam geçerliği yöntemi ile bakılmıştır. "Duyguları Tanıma Testi"nin son hali en az doktora düzeyinde eğitim almış 5 uzman kişiye verilmiştir. Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışları ne düzeyde ölçüp ölçmediğini ve yönergelerin okul öncesi dönem çocukları için uygun olup olmadığını 4'lü puan sistemine (Tamamen uygun, uygun, kısmen uygun ve uygun değil) göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların %70'nin kabul ettikleri maddeler teste alınmıştır. Testteki madde sayısı değişmemiş, 19 olarak kalmıştır. Bu değerlendirme sonucunda ölçeğin kapsam geçerliliği olduğu belirlenmiştir.

2.1.3 "Duyguları Tanıma Testi" Toplamı İçin Norm Çalışması ile İlgili Bulgular

Norm çalışmasına ilişkin yapılan istatistik işlemlerin sonucunda elde edilen yüzdelik puanlara dayanarak "Duyguları Tanıma Testi" için standart puanlar oluşturulmuştur. "Duyguları Tanıma Testi" ile ilgili yüzdelik puanlara dayanarak 15 ve altındaki maddeleri doğru cevaplayanlar düşük, 16-17 arasındaki maddeleri doğru cevaplayanlar orta, 18 ve üzerinde maddeyi

doğru cevaplayanlar ise başarılı kabul edilmiştir. "Duygulan Tanıma Testi"nden elde edilebilecek ham puanlar, standart puanlara çevrildiği zaman 31 ve altında puan alan çocukların duyguları tanıma becerileri düşük, 50-66 arasında puan alan çocukların orta, 84 ve üzerinde puan alan çocukların ise duyguları tanıma becerileri yüksek olarak belirlenmiştir.

2.2 "Göz Kantağı Kurma Testi" ile İlgili Bulgular.

"Göz Kantağı Kurma Testi" ile ilgili önce güvenilirlik sonra geçerlilik ardından da norm çalışmasına ilişkin bulgular verilmiştir.

2.2.1 "Göz Kantağı Kurma Testi" İçin Güvenirlik Çalışması ile İlgili Bulgular.

"Göz Kantağı Kurma Testi" ile ilgili test-tekrar test çalışması için yapılan iki uygulama arasında 0,05 düzeyinde anlamlı ilişki beklenmiş ve iki uygulama arasındaki ilişkinin 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuç "Göz Kantağı Kurma Testi" nin güvenilir bir test olduğunu göstermektedir.

"Göz Kantağı Kurma Testi" için iç tutarlılık katsayıları; Cronbach Alfa Tekniği'ne göre 0,84, Spearman Brown Tekniği'ne göre 0,69, Guttman Tekniği'ne göre ise 0,68 olarak bulunmuştur.

"Göz Kantağı Kurma Testi" ile ilgili yapılan madde analizi işlemlerinin sonucunda ise bütün maddelerin istatistiksel açıdan anlamlı sonuç verdiği belirlenmiştir. Bu nedenle hiçbir madde testten çıkarılmamıştır.

Bir testin güvenilir olması için, aynı özelliği ölçen iki testin sonuçlarının istatistiksel açıdan yüksek bir ilişkiye sahip olması beklenmektedir. "Göz Kantağı Kurma Testi"nin güvenilir olup olmadığını belirlemek için "Göz Kantağı Kurma Testi" ile "Duygulan Tanıma Testi" arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Çünkü bu iki testin, yüz ifadelerini tanıma becerisini ölçen testler olduğu düşünülmektedir. Elde edilen istatistiksel veriler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: "Göz Kantağı Kurma Testi" ile "Duygulan Tanıma Testi" ve "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Arasındaki İlişkiler

	n	r	p
Yüz İfadelerini Tanıma Testi - Duygulan Tanıma Testi	130	,685	P<,01
Yüz İfadelerini Tanıma Testi - Göz Kantağı Kurma Testi	130	,908	P<,01
Duygulan Tanıma Testi - Göz Kantağı Kurma Testi	130	,317	P<,01

Tablo 3 incelendiğinde "Göz Kantağı Kurma Testi" ile "Duygulan Tanıma Testi" ve "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" uygulama sonuçları arasında anlamlı yüksek ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, "Göz Kantağı Kurma Testi" nin güvenilir olduğu söylenebilir.

Ayrıca "Göz Kantağı Kurma Testi" ile araştırmada kullanılan diğer ölçeklerden "Dinleme Testi" ve "Duygulan İfade Etme Testi" arasındaki

ilişkiye de bakılmıştır. Çünkü bu testlerin ölçtüğü becerilerin, iletişim becerileri ile ilgili olduğu, bu nedenle de bu testler arasındaki ilişkinin anlamlı çıkması beklenmektedir. Elde edilen istatistiksel veriler Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: "Göz Kantağı Kurma Testi" ile "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" Arasındaki İlişkiler

	Göz Kantağı Kurma Testi	Dinleme Testi	Duyguları İfade Etme Testi
Göz Kantağı Kurma Testi	r:1,00	r:,227	r:,124
Dinleme Testi	P<,05	r:1,00	r:,289
Duyguları İfade Etme Testi	P>,05	P<,01	r:1,00

"Göz Kantağı Kurma Testi" toplam puanları ile "Dinleme Testi" toplam puanları arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,227'dir ve bu sonuç istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlıdır. "Göz Kantağı Kurma Testi" toplam puanları ile "Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanları arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,124'dür ve bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

2.2.2 "Göz Kantağı Kurma Testi" İçin Geçerlik Çalışması İle İlgili Bulgular:

"Göz Kantağı Kurma Testi"nin geçerliğine, kapsam geçerliği yöntemi ile bakılmıştır. "Göz Kantağı Kurma Testi"nin son hali en az doktora düzeyinde eğitim almış 5 uzman kişiye verilmiştir. Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışları ne düzeyde ölçüp ölçmediğini ve yönergelerin okul öncesi dönem çocukları için uygun olup olmadığını 4'lü puan sistemine (Tamamen uygun, uygun, kısmen uygun ve uygun değil) göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların %70'nin kabul ettikleri maddeler teste alınmıştır. Testteki madde sayısı değişmemiş, 27 olarak kalmıştır. Bu değerlendirme sonucunda ölçeğin kapsam geçerliliği olduğu belirlenmiştir.

2.2.3 "Göz Kantağı Kurma Testi" İçin Norm Çalışması İle İlgili Bulgular:

Norm çalışmasına ilişkin yapılan istatistik işlemlerin sonucunda elde edilen yüzdelik puanlara dayanarak "Göz Kantağı Kurma Testi" için standart puanlar oluşturulmuştur. "Göz Kantağı Kurma Testi" ile ilgili yüzdelik puanlar incelendiğinde 19 ve altında doğru yapanlar düşük, 20-24 arasında doğru yapanlar orta, 25 ve üzerinde maddeyi doğru yapanlar ise başarılı kabul edilmiştir. Elde edilen ham puanlar standart puanlara çevrildiği zaman 27 ve altında puan alan çocukların Göz Kantağı Kurma

Becerisi düşük, 35-72 arasında puan alan çocukların orta, 85 ve üzerinde puan alan çocukların ise Göz Kantağı Kurma Becerisi yüksek olarak kabul edilmiştir.

2.3 "Dinleme Testi" ile İlgili Bulgular

"Dinleme Testi" ile ilgili önce güvenilirlik sonra geçerlilik ardından da norm çalışmasına ilişkin bulgular verilmiştir.

2.3.1 "Dinleme Testi" İçin Güvenirlik Çalışması ile İlgili Bulgular

"Dinleme Testi" ile ilgili test-tekrar test çalışması için ölçekler bir hafta ara ile aynı çocuklara iki kez uygulanmıştır. Beklenen sonuç iki uygulama arasında istatistiksel açıdan en az 0,05 düzeyinde anlamlı ilişkinin çıkmasıdır. "Dinleme Testi" için yapılan iki uygulama arasında 0,01 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç "Dinleme Testi" nin güvenilir bir test olduğunu göstermektedir.

"Dinleme Testi" iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında; güvenilirlik katsayısının Cronbach Alfa Tekniğine göre 0,71, Spearman Brown Tekniğine göre 0,59, Guttman Tekniğine göre ise 0,58 olarak bulunmuştur.

"Dinleme Testi" ile ilgili yapılan madde analizi işlemlerinin sonucunda bütün maddelerin istatistiksel açıdan anlamlı sonuç verdiği belirlenmiştir. Bu nedenle hiçbir madde testten çıkarılmamıştır.

Bir testin güvenilir olması için, aynı özelliği ölçen iki testin sonuçlarının istatistiksel açıdan yüksek bir ilişkiye sahip olması beklenmektedir. "Dinleme Testi"nin güvenilir olup olmadığını belirlemek için "Dinleme Testi" ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Toplamı, "Göz Kantağı Kurma Testi", "Duyguları Tanıma Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Çünkü bu testler, iletişim becerisini ölçen testler olduğu düşünülmektedir. Elde edilen istatistiksel veriler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: "Dinleme Testi" ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Toplamı, "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kantağı Kurma Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" Arasındaki İlişkiler

	Yüz İfadelerini Tanıma Testi Top.	Duyguları Tanıma Testi	Göz Kantağı Kurma Testi	Dinleme Testi	Duyguları İfade Etme Testi
Yüz İfadelerini Tanıma Testi Toplamı	r:1,00	r:,685	r:,908	r:,365	r:,253
Duyguları Tanıma Testi	P<,01	r:1,00	r:,317	r:,431	r:,357
Göz Kantağı Kurma Testi	P<,01	P<,01	r:1,00	r:,227	r:,124
Dinleme Testi	P<,01	P<,01	P<,05	r:1,00	r:,289
Duyguları İfade Etme Testi	P<,01	P<,01	P>,05	P<,01	r:1,00

"Dinleme Testi" toplam puanı ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,365'dir ve bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır. "Dinleme Testi" toplam puanı ile "Duyguları Tanıma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,431'dir ve bu sonuç da istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır. "Dinleme Testi" toplam puanı ile "Göz Kontağı Kurma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,227'dir ve bu sonuç istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlıdır. "Dinleme Testi" toplam puanı ile "Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,289'dur ve elde edilen bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır.

2.3.2 "Dinleme Testi" İçin Geçerlik Çalışması İle İlgili Bulgular

"Dinleme Testi"nin geçerliğine, kapsam geçerliği yöntemi ile bakılmıştır. "Dinleme Testi"nin son hali en az doktora düzeyinde eğitim almış 5 uzman kişiye verilmiştir. Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışları ne düzeyde ölçüp ölçmediğini ve yönergelerin okul öncesi dönem çocukları için uygun olup olmadığını 2'li puan sistemine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda "Dinleme Testi"nin her bir maddesi için beş uzmanın da "Uygun" ifadesini işaretledikleri görülmüştür. Bu değerlendirme sonucunda ölçeğin kapsam geçerliliği olduğu belirlenmiştir.

2.3.3 "Dinleme Testi" İçin Norm Çalışması İle İlgili Bulgular

Araştırmada "Dinleme Testi" için norm çalışmaları farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen 236 çocuktan elde edilen verilere dayanarak gerçekleştirilmiştir. Norm çalışmasına ilişkin yapılan istatistik işlemlerin sonucunda elde edilen yüzdelik puanlara dayanarak "Dinleme Testi" için standart puanlar oluşturulmuştur. Elde edilen puanlara göre; "Dinleme Testi"nde 5 ve altında doğru yapanlar düşük, 6-7 arasında doğru yapanlar orta, 8 ve üzerinde maddeyi doğru yapanlar ise başarılı kabul edilmiştir. Elde edilen ham puanlar standart puanlara çevrildiği zaman 33 ve altında puan alan çocukların dinleme becerisi düşük, 47-67 arasında puan alan çocukların orta, 82 ve üzerinde puan alan çocukların ise dinleme becerisi yüksek olarak belirlenmiştir.

2.4 "Duyguları İfade Etme Testi" İle İlgili Bulgular

"Duyguları İfade Etme Testi" ile ilgili önce güvenilirlik çalışması ile ilgili bulgular, güvenilirlik çalışmasından sonra geçerlilik, son olarakta norm çalışması ile ilgili bulgular verilmiştir.

2.4.1 "Duyguları İfade Etme Testi" İçin Güvenirlik Çalışması ile İlgili Bulgular

Testin güvenilirlik çalışması için, test-tekrar yöntemine dayalı devamlılık katsayısı , iç tutarlılık katsayıları, madde analizi işlemleri ve alt ölçekler arasındaki korelasyon incelenmiştir. Elde edilen bulgular sıra ile aşağıda

verilmiştir

"Duyguları İfade Etme Testi" ile ilgili test-tekrar test çalışması için ölçekler bir hafta ara ile aynı çocuklara iki kez uygulanmıştır. Beklenen sonuç iki uygulama arasında istatistiksel açıdan en az 0,05 düzeyinde anlamlı ilişkinin çıkmasıdır. "Duyguları İfade Etme Testi" için yapılan iki uygulama arasında 0,01 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç "Duyguları İfade Etme Testi" nin güvenilir bir test olduğunu göstermektedir.

"Duygulan İfade Etme Testi" iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında; Sperman-Brown Tekniği'ne göre 0,88, Guttman Tekniği'ne göre 0,88, Cronbach Alfa Tekniği'ne göre 0,82 olduğu görülmüştür.

"Duyguları İfade Etme Testi" ile ilgili yapılan madde analizi işlemlerinin sonucunda bütün maddelerin istatistiksel açıdan anlamlı sonuç verdiği belirlenmiştir. Bu nedenle bütün maddeler teste kalmıştır.

Ayrıca "Duyguları İfade Etme Testi"nin güvenilir olup olmadığını belirlemek için "Duyguları İfade Etme Testi" ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Toplamı, "Göz Kantağı Kurma Testi", "Duyguları Tanıma Testi" ve "Dinleme Testi" arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen istatistiksel veriler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: "Duyguları İfade Etme Testi" ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" Toplamı, "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kantağı Kurma Testi" ve "Dinleme Testi" Arasındaki İlişkiler

	Yüz İfadelerini Tanıma Testi Top.	Duyguları Tanıma Testi	Göz Kantağı Kurma Testi	Dinleme Testi	Duyguları İfade Etme Testi
Yüz İfadelerini Tanıma Testi	r:1,00	r:,885	r:,908	r:,365	r:,253
Duygulan Tanıma Testi	P<,01	r:1,00	r:,317	r:,431	r:,357
Göz Kantağı Kurma Testi	P<,01	P<,01	r:1,00	r:,227	r:,124
Dinleme Testi	P<,01	P<,01	P<,05	r:1,00	r:,289
Duyguları İfade Etme Testi	P<,01	P<,01	P>,05	P<,01	r:1,00

"Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanı ile "Yüz İfadelerini Tanıma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,253'dür ve bu sonuç Tablo 6'da da görüldüğü gibi istatistiksel açıdan anlamlıdır. "Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanı ile "Duyguları Tanıma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,357'dir ve bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır. "Duyguları İfade Etme Testi" toplam puanı ile "Göz Kantağı Kurma Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ,124'dür ve bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Tablo 6 incelendiği zaman "Duyguları İfade Etme Testi" toplam

puanı ile "Dinleme Testi" toplam puanı arasında hesaplanan pearson çarpım momentler korelasyon katsayısının ,289 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç istatistiksel açıdan anlamlıdır.

2.4.2 "Duyguları İfade Etme Testi" İçin Geçerlilik Çalışması ile İlgili Bulgular

"Duyguları İfade Etme Testi"nin geçerliğine, kapsam geçerliği yöntemi ile bakılmıştır. "Duyguları İfade Etme Testi"nin son hali en az doktora düzeyinde eğitim almış 5 uzman kişiye verilmiştir. Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışları ne düzeyde ölçüp ölçmediğini ve yönergelerin okul öncesi dönem çocukları için uygun olup olmadığını 2'li puan sistemine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda "Duyguları İfade Etme Testi"nin her bir maddesi için beş uzmanın da "Uygun" ifadesini işaretledikleri görülmüştür. Bu değerlendirme sonucunda ölçeğin kapsam geçerliliği olduğu belirlenmiştir.

2.4.3 "Duyguları İfade Etme Testi" İçin Norm Çalışması ile İlgili Bulgular

Araştırmada "Duyguları İfade Etme Testi" için norm çalışmaları farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen 236 çocuktan elde edilen verilere dayanarak gerçekleştirilmiştir. Norm çalışmasına ilişkin yapılan istatistik işlemlerin sonucunda elde edilen yüzdelik puanlara dayanarak "Duyguları İfade Etme Testi" için standart puanlar oluşturulmuştur. "Duyguları İfade Etme Testi"nde 5 ve altında doğru yapanlar düşük, 6-7 arasında doğru yapanlar orta, 8 ve üzerinde maddeyi doğru yapanlar ise başarılı kabul edilmiştir. Elde edilen ham puanlar standart puanlara çevrildiği zaman 34 ve altında puan alan çocukların duyguları ifade etme becerisi düşük, 63-73 arasında puan alan çocukların orta, 84 ve üzerinde puan alan çocukların ise duyguları ifade etme becerisi yüksek olarak belirlenmiştir.

2.5 Demografik Özellikler ile İlgili Bulgular

Yaş değişkenine göre "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kantağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen puanlar için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre bulgular $P>,05$ anlamlı değildir.

Yaş değişkeninde olduğu gibi cinsiyet değişkeninde de "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kantağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" için yapılan Kruskal Wallis Testi'nden elde edilen puanların $P>,05$ anlamlı olmadığı görülmektedir.

Okul öncesi kuruma devam etme değişkeni ile "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kantağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" karşılaştırıldığında, Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre, "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen sonuçların $P<,01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Annenin eğitim durumu değişkeni ile "Duyguları Tanıma Testi", "Göz

Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" karşılaştırıldığında, Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre, "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen sonuçların $P < ,05$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Babanın eğitim durumu değişkeni ile "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" karşılaştırıldığında, Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre, "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen sonuçların $P < ,05$ düzeyinde, "Dinleme Testi"nden elde edilen sonuçların ise $P < ,01$ anlamlı olduğu görülmektedir.

Ailenin ekonomik durumu değişkenine göre "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" puanları için yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, "Duyguları İfade Etme Testi"nden elde edilen sonuçların $P < ,05$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Sonuç

Yaşları 5 yaş;6 ay ile 6 yaş;5 ay arasındaki çocukların iletişim becerilerini ölçmek amacı ile geçerlik, güvenilirlik ve norm çalışmaları yapılmış olan "Duyguları Tanıma Testi", "Göz Kontağı Kurma Testi", "Dinleme Testi" ve "Duyguları İfade Etme Testi" nin kullanılabilir niteliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Yaş ve cinsiyet değişkeni ile ilgili bulguların anlamlı olmadığı görülmektedir. İletişim becerisi eğitimi almamış olan kız ve erkek çocukların iletişim beceri düzeyleri arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yetişkinler için verilen eğitim programları incelendiğinde, bu programların hem kadın hem de erkek bireylere yönelik olarak verildiği görülmektedir. İletişim becerileri cinsiyete göre değişim gösterseydi iletişim becerileri eğitim programları ya sadece kadınlara ya da sadece erkeklere yönelik olarak verilebilirdi. Hem bu araştırmadan hem de benzer araştırmalardan (Sayıl 2001; Yıldırım-Doğru, 1999) yola çıkarak cinsiyet ve yaş değişkenine bağlı olarak iletişim becerilerinin değişmediği ancak verilen eğitimden yararlanma düzeyinin cinsiyete ve yaşa göre değiştiği söylenebilir.

Okul öncesi kuruma devam etme durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu ve ailenin ekonomik durumu ile ilgili değişkenlerin tümünde Duyguları İfade Etme Testi'nden elde edilen sonuçların anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Annenin ve babanın eğitim düzeyi ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin artması ve çocuğun okul öncesi kurumdan yararlanması duyguları ifade etme becerisini destekleyecek uyarılar açısından zengin bir çevre oluşturmaktadır. Yavuzer'e göre (1998) kendileriyle konuşulan ve ilgi gösterilen çocuklar konuşmak için cesaretlenirler. Okul öncesi çocuğa kitap okunduğunda, televizyon seyretmesine sınırlı ölçüde izin verildiğinde, masal kaseti dinletildiğinde ve oyun grupları içine sokulduğunda, çocuğun konuşmak için daha çok cesaretlendiği görülmüştür. Yine Yavuzer'e göre (1998) sosyo-ekonomik düzeyi yüksek

olan aileler iyi konuşmaya daha çok önem verdiklerinden, çocuklarına daha iyi model olurlar ve destek sağlarlar.

Ayrıca babanın eğitim durumu ile dinleme testinden elde edilen sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir. Hladik ve Edwards (1984) doğal ortamlarda yaptıkları araştırmalarının sonucunda, anne ve babaların çocukları ile konuşma yaparken farklı davranışlar gösterdiklerini belirlemişlerdir. Rondal (1980) annelerin, çocukları ile birlikteken babalardan daha fazla konuştuklarını ve babalara göre daha fazla ifade, kelime ve sesler kullandıklarını göstermektedir. Babaların ise çocuklarına konuşmaları için daha fazla fırsat verdiği ve teşvik ettiği görülmektedir. Marcos, Searle ve Vanderveken (1995) çocuklara bir oyuncak takımı verdikten sonra onları anne ve babaları ile birlikteken incelediklerinde, babaların daha çok oyuna dönük olarak hareket ettiklerini, annelerin ise daha çok sözlü ifade ürettiklerini ortaya koymuşlardır (Akt:Kornhaber ve Marcos, 2000). Araştırma sonuçlarına da dayanarak babaların eğitim düzeyinin artması ile çocukların dinleme becerileri arasındaki anlamlı ilişki, babaların çocuklarını dinlemede model davranışları daha fazla göstermeleri ve çocukların dinleme davranışında babayı model almaları ile açıklanabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, R. (1995). Egan ve Nottingham İnsan İlişkileri Becerileri Eğitimi Modellerinin Grup Üyelerinin Kendine Saygı, Kendini Kabul ve Kendini Gerçekleştirme Düzeylerine Etkisi Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Araştırma, Samsun.
- Astrida S. & Russ S. W.(1999). Children's Fantasy Play and Emotional Understanding. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28 (2), 269-279.
- Bee, H. (1995). *The Developing Child* (Seventh Ed.). New York:Harper Collins College Publishers.
- Berk, L. E.(1997). *Child Development* (Fourth Ed.). Massachusetts:Allyn and Bacon A Viacom Company.
- Bilir, Ş., Arı, M., Gönen, M., Üstün, E. ve Pekçağlayan, N. (1998). *Okul Öncesi Eğitimcisinin Rehber Kitabı*. Ankara:Aşama Ltd. Şti.
- Bruce, V., Campbell, R.N., Sneddon, G.D., Import, A., Langton, S., Auley, S.M. & Wright, R. (2000). Testing Face Processing Skills in Children. *British Journal of Development Psychology*, 18, 319-333.
- Callaghan, T. C. (2000). The Role of Context in Preschoolers Judgments of Emotion in Art. *British Journal of Development Psychology*, 18, 465-474.
- Coşkuner, A. (1994). İletişim Becerisini Geliştirme Eğitiminin, İşgörenlerin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimlerine, Yalnızlık Düzeylerine ve İş Doyumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversite-

- si Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çam, S. (1997). İletişim Becerileri Eğitimi Programının Öğretmen Adaylarının Ego Durumlarına ve Problem Çözme Becerisi Algılarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Ergin, H. (2003). İletişim Becerileri Eğitim Programı'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Gander M. & Gardiner, H (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Çev. A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur) 3. Basım. Ankara:İmge Kitabevi.
- Garton, A. F. & C. Pratt. (2001). Peer Assistance in Children's Problem Solving. *British Journal of Development Psychology*, 19, 307-318.
- Kornhaber, M. & Marcos, H. (2000). Young Children's Communication with Mothers and Fathers: Functions and Contents. *British Journal of Developmental Psychology*, 18, 187-210.
- Öğülmüş, S.(2001). Kışilerarası Sorun Çözme Becerileri ve Eğitimi. Ankara:Nobel Yay.
- Öner-Koruklu (1998). Arabuluculuk Eğitiminin İlköğretim Düzeyindeki Bir Grup Öğrencinin Çatışma Çözme Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Özer, K. (1995). İletişimsizlik Becerisi. İstanbul: Varlık Yayınlan.
- Sayıl, M. (2001). Children's Drawings of Emotional Faces. *British Journal of Development Psychology*. 19, 493-505.
- Sneddon, G. D.& Kent, G. (1996). Visual Signals and the Communication abilities of Children. *Journal Child Psychol Psychiat*, 37(8), 949-959.
- Sroufe, L.A, Cooper, R.G., Dehart, G.B. & Marshall, M.E. (1996). Child Development. U. Bronfenbrenner (Ed.). New York:McGraw-Hill, Inc.
- Sullivan M.W. & Lewis, M. (2003). Emotional Expressions of Young Infants and Children: A Practitioner's Primer Infants and Young Children. [Elektronik nüsha]16, 120-142. (29.09.2003, proquestmail@il.proquest.com)
- Şahin, R. (1999). The Effect of The Communication Skills Training Program on Children's Loneliness and Assertiveness Level. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Taharally, L.C. (1991). Fantasy Play, Language and Cognitive Ability of Four-Year- Old Children in Guyana, South America. *Child Study Journal*, 21(1), 37-57.
- Yavuzer, H. (1997). Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Psikolojisi (16. Basım). İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Yıldırım-Doğru, S.S. (1999). Zihin Engelli Çocukların Duygusal Yüz İfadeleri-

- ni Tanıma Durumlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskişehir.
- Yüksel-Şahin, F.(1997). Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.